

МАСОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЗА КОРДОНОМ

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2020: 48; 76–85 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2020.48.10547>

УДК 007:304:070

МОРАЛЬНІСТЬ І АМОРАЛЬНІСТЬ У ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ ТВОРЧОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ГАРЕТА ДЖОНСА, МАЛКОЛЬМА МАГґЕРІДЖА І УОЛТЕРА ДЮРАНТІ)

Роксоляна Білоус

Львівський національний університет імені Івана Франка

вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна

e-mail: roksabilous@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-4666-0931>

Схарактеризовано сутність, особливості, функції, норми моралі та аморальності. Окреслено важливість моральної свідомості у журналістській творчості. Проаналізовано матеріали Гарета Джонса, Малкольма Магґеріджа і Уолтера Дюранті. Наголошено, що творчість журналіста за будь-яких умов має бути правдивою, чесною, ґрунтуватися на засадах моралі.

Ключові слова: мораль, аморальність, журналістська творчість, Голодомор 1932–1933 років в Україні, правда.

Постановка проблеми. Засоби масової інформації потужно впливають на формування індивідуальної і громадської думки. Особливо зросла моральна відповідальність журналістів за свою працю в нинішніх умовах гібридної війни Російської Федерації проти України. Тому особливо актуальним є питання вивчення історичного досвіду журналістської творчості в контексті морального та аморального підходу до висвітлення реальних подій, фактів, явищ. Адже «журналістська праця – це не просто вміння вправно написати замітку чи статтю, хоча ці ази ремесла треба засвоїти, а своєрідний спосіб сприйняття світу, спосіб бачення реальності, спосіб мислення і світовідчуття, спосіб існування й усвідомлення себе у неспокійному житті»¹, – наголошував професор В. Й. Здоровега.

З найдавніших часів філософи привертають увагу до таких понять, як добро і зло – важливих аспектів моральності й аморальності. Моральні засади поведінки, творчості журналіста є своєрідним каталізатором його світогляду. Моральна свідомість журналістів у полі зору багатьох дослідників. Важливість цієї проблеми заго-

¹ Здоровега, В. Й. (2004). *Теорія і методика журналістської творчості...* С. 10.

стрилась в умовах російсько-української війни. Адже журналіст має бути совісним, чесним і перед собою, і перед суспільством, бути носієм справедливості. «Жодні благі наміри не виправдовують брехні і підтасування фактів. Журналіст не повинен надавати перевагу жодним ідеологічним, політичним, економічним, релігійним чи іншим поглядам. У своїй діяльності він не повинен залежати ні від кого, крім своєї аудиторії та власного сумління, адже його обов'язок – всебічне інформування громадськості про реальні події та явища»², – слушно мовиться у підручнику «Журналістська етика».

Однак були журналісти, які неправдиво інформували людство про драматичні, трагічні події в Україні, зокрема Голодомор у 1932–1933 роках. Та й нині є чимало прикладів аморальної поведінки журналістів, яка стосується висвітлення російсько-української війни чи президентських і парламентських виборів в Україні 2019 року. Тому проблема особистої і суспільної моральної відповідальності за свою творчу працю надзвичайно актуальна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти моральності й аморальності у журналістській творчості розглядали у своїх працях О. Бочковський і С. Сірополко³, Т. Братченко⁴, В. Владимиров⁵, З. Дмитровський⁶, М. Житарюк⁷, В. Лизанчук⁸, І. Михайлин⁹, О. Сербенська і В. Бабенко¹⁰ та інші. Професор В. Й. Здоровега зазначав, що «професіоналізм журналіста, виходячи із самої природи ЗМІ – стража суспільної моралі, – органічно охоплює не тільки фахову компетентність, а й високі людські якості. Дещо перефразовуючи слова відомого американського журналіста і редактора Джозефа Пулітцера, можна зазначити, що від підлабузницько-корисливого ставлення до бізнесу і влади журналістику можуть врятувати найвищі ідеали прискіпливого, болісного відчуття справедливості, глибокого знання проблем, з якими стикаєшся, і чесного сприйняття моральної відповідальності за те, що пишеш»¹¹.

Аналізуючи світову пресу про Голодомор в Україні (1932–1933 рр.), доцент А. М. Яценко наголосив, що у журналістиці дуже важливим є суб'єктивний, особистісний підхід щодо оцінки факту, події і явища, злиття, гармонія політичного і професійного, розумового і морального моментів¹².

Мета статті. Окреслити сутність, структуру моралі як головного підґрунтя, духовного осердя у журналістській творчості та проаналізувати причини аморальності окремих журналістів стосовно висвітлення у ЗМІ важливих суспільно-політичних, соціально-економічних фактів, подій, явищ.

² Іванов, В. Ф., Сердюк, В. Є. (2007). *Журналістська етика... с. 8.*

³ Бочковський, О., Сірополко, С., (1993). *Українська журналістика на тлі доби...*

⁴ Братченко, Т. (2014). *За брехню журналістам платять...*

⁵ Владимиров, В. М. (2003). *Журналістика, особа, суспільство...*

⁶ Дмитровський, З. (2008). *Телевізійна журналістика...*

⁷ Житарюк, М. (2008). *Соціокультурна модель журналістики...*

⁸ Лизанчук, В. В. (2015). *Психологія мас-медіа...*

⁹ Михайлин, І. Л. (2011). *Основи журналістики...*

¹⁰ Сербенська, О. А., Бабенко В. В. (2007). *Основи телетворчості...*

¹¹ Здоровега, В. Й. (2004). *Теорія і методика журналістської творчості... С. 8*

¹² *Голодомор 1932-1933 років в Україні (2012)... С. 259.*

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети застосовано такі методи дослідження: історико-теоретичний метод – для вивчення і осмислення літератури про морально-духовні цінності, професійну майстерність журналістів; комплексно-аналітичний метод – для осмислення та оцінки інформаційно-змістового та емоційно-тематичного наповнення журналістських матеріалів; порівняльно-логічний метод дав можливість зіставити журналістські публікації Гарета Джонса, Малкольма Маггеріджа і Уолтера Дюранті. Грунтуючись на концептуально-системному методі, з'ясовано морально-професійні засади творчості журналістів. Для розкриття теми також скористалися описовим та методом узагальнення.

Виклад основного матеріалу. У «Словнику іншомовних слів» зазначено, що мораль як одна з форм суспільної та особистісної свідомості є системою поглядів, уявлень, норм і оцінок, що регулюють поведінку людей¹³. Мораль виконує такі функції: регулятивну, комунікативну, пізнавальну, виховну, орієнтуючу. Нормами моральної свідомості є доброчесність, совість, правда, милосердя, доброзичливість, справедливість, миролюбність, рівноправність, свободолюбність, глибока віра у людський ідеал – людське щастя¹⁴. Аморальність – свідоме зневажання моральних норм і цінностей. Аморальним особам часто властивий цинізм¹⁵.

Моральна свідомість є найважливішим компонентом журналістської творчості. У цьому переконуємося, коли ознайомлюємося, аналізуємо і зіставляємо зміст журналістських матеріалів про Голодомор в Україні 1932–1933 років Гарета Джонса, Малкольма Маггеріджа і Уолтера Дюранті. Адже «осмислення такої трагедії, як Голодомор має не лише інтелектуальне, але й моральне і виховне значення. Ми не повинні боятися казати правду про злочини проти українців; ми маємо на весь світ заявляти про унікальність Голодомору, та і про історичне призначення українського народу»¹⁶, – наголошено у навчальному посібнику «Голодомор 1932–1933 років в Україні».

На думку дослідника Андрія Куліша, про перебіг Голодомору написано понад 10 тисяч статей, свідчень, документів, монографій, різножанрових творів, у яких всебічно обґрунтовано, що ця трагедія була заздалегідь спланованою антиукраїнською акцією, голодом-етноцидом. Джеймс Мейс, проаналізувавши ситуацію, дійшов висновку, що «ворогом номер один для Сталіна та його оточення був не лише український селянин чи український інтелігент, ворогом була Україна як така. Проти неї Сталін у 1932-33 рр. вів неоголошену війну...»¹⁷. Але кореспондент газети «Нью-Йорк Таймс» Уолтер Дюранті у своїх матеріалах з Москви постійно наголошував, що ніякого голоду в Україні немає і не буде, то вигадки нечесних людей, які не люблять комуністичних провідників. «Дюранті чітко розумів, що потрібно читачеві, а правдивість зображуваних фактів його не обходила, – наголошує Олександра Кльосова. – Виняткове лицемірство дало пристосуванцю змогу отримати все: інтерв'ю із самим Йосипом Віссаріоновичем, Пулітцерівську премію за серію статей про Радянський Союз, закордонні поїздки, популярність і на додачу фешенебельну квартиру в Мо-

¹³ Словник іншомовних слів (1977)... С. 448.

¹⁴ <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/30432/>

¹⁵ www.rozum.org.ua/index.php?a=term&d=22&t=363

¹⁶ Голодомор 1932–1933 років в Україні... С. 7.

¹⁷ Мейс, Дж. (2005). «Ваші мертві вибрали мене»... С. 48.

скві. Дюранті вважався найвідомішим іноземним репортером свого часу, навколо якого оберталося все зарубіжне світське життя радянської столиці»¹⁸.

У роки Голодомору в Україні також був англійський журналіст Малкольм Маггерідж, він бачив вимираючі села і про це писав у газетах «Manchester Guardian» і «Morning Post». У випуску «Morning Post» від 6 червня 1933 р. можна прочитати, що «села, спустошені більшовиками, були невимовно жахливі тому, що їхньому спустошенню не видно було кінця. Виглядало, ніби якась зараза прийшла на віки вічні в села. Виглядало, ніби життя селян було вирване з корінням, а самі вони лише духи, що відвідували місце, де вони колись були щасливі»¹⁹.

В інтерв'ю Богданові Нагайлу 1 березня 1983 р. М. Маггерідж сказав, що Дюранті був маститим лиходієм. «Це був дуже допитливий чоловік з однією ногою. Він був англієць ірландського походження. Я можу його бачити лише як своєрідну режимну маріонетку, і мені просто тяжко уявити собі його в якійсь іншій ролі. Те, що він писав про голод і становище в Україні, було фантастично фальшиве. Не може бути найменшого сумніву в тому, що влада могла ним маніпулювати і що він бажав залишатися в Радянському Союзі. Його коханкою була росіянка, як у багато інших кореспондентів. Це був один із шляхів, якими закордонні кореспонденти піддавалися владі. Дюранті був фактично на ласці радянської влади і врешті-решт писав те, що їм було потрібно. Видається, що «New York Times» був цим дуже задоволений»²⁰. За «об'єктивність» та «безсторонні» статті з Радянського Союзу Уолтера Дюранті відзначено Пулітцерівською премією, а в СРСР нагороджено орденом Леніна.

У мемуарах «Хроніки втраченого часу» М. Маггерідж називає У. Дюранті «соціопатом без жодної часточки професійної честі або людської порядності». На його думку, справжні причини, чому У. Дюранті приховував правду про Голодомор і допомагав керівництву СРСР дезінформувати, обманювати світову громадськість, полягали в тому, що він любив Сталіна, захоплювався його жорстокістю. Отже, не лише гроші були мотивом його брехні, не лише честолобство (бажання зробити дипломатичну кар'єру), але й відсутність моральних засад, цинізм, і, як можна зрозуміти на підставі мемуарів М. Маггеріджа, комплекс особистої меншовартості...»²¹.

У навчальному посібнику «Голодомор 1932–1933 років в Україні» зазначено, що М. Маггерідж йшов до правди нелегко. Велика депресія у 30-ті роки викликала у нього певне захоплення СРСР як альтернативою капіталістичній системі. Тому М. Маггерідж дуже хотів побачити демократичний соціалізм. Але як «екскурсант» не приєднався до хору тих інтелектуалів, які захоплювалися Сталінін і Радянським Союзом. Він був чесним і об'єктивним журналістом і, побачивши жорстоку і жахливу правду, переконавшись у наївності і неістинності своїх уявлень про Радянський Союз, «друкував матеріали про Голодомор в Україні в «Manchester Guardian» раніше за Джонса, лише з однією поправкою – анонімно»²².

Правду про злочин убивства голодом мільйонів людей в Україні у 1932–1933 роках доносив світові своїми публікаціями британський журналіст Гарет Джонс. Він вільно володів німецькою, французькою та російською мовами. Був радником

¹⁸ Кльосова, О. (2019). *Гарет Джонс наодинці з великою брехнею...*

¹⁹ Маггерідж, М. (2018). *Найгірший голод я бачив, безсумнівно, в Україні...* С. 45.

²⁰ Маггерідж, М. (2018). *Найгірший голод я бачив...* С. 45.

²¹ *Голодомор 1932–1933 років в Україні...* С. 259–260.

²² Кльосова, О. (2019). *Гарет Джонс наодинці з великою брехнею...*

прем'єр-міністра Великої Британії Девіда Ллойда Джорджа, писав статті до «The Western Mail», «The Times», «Manchester Guardian», «Berliner Tageblatt». Він тричі побував у Радянському Союзі.

Маргарет Сіріол Коллі – 84-річна племінниця Гарета Джонса в інтерв'ю Дмитрові Дроздовському розповіла про свого далекого і дуже близького водночас родича, про свій духовний зв'язок з Україною (бабуся пані Сіріол три роки прожила в Юзівці (тепер Донецьк). Вона займалася репетиторством онуків валлійця Джона Юза. Саме це спонукало Гарета Джонса відвідати країну, в якій довелося жити його матері. Тому під час першої поїздки до СРСР він відвідав Юзівку. Йому тоді було 25 років, а вже призначили радником з міжнародних питань прем'єр-міністра Девіда Ллойда Джорджа. Але Гарет Джонс не довго був у Юзівці. У листі з Берліна він писав про розпачливу ситуацію в Україні: «Зима збирається бути одним із найбільших лих, а також голод. Уряд тут – найжорстокіший з усіх можливих у світі. Селяни ненавидять комуністів. Тисячі й тисячі найкращих чоловіків було заслано в Сибір і на безлюдний острів Соловки...Тож однією з причин, які змусили мене полишити Юзівку, було те, що з усього, що там було, я міг їсти лише шматок хліба – і це все, що я мав їсти протягом семи годин. Багато людей занадто слабкі, щоб працювати»²³.

Джеймс Мейс писав, що репортажі Гарета Джонса вважали настільки чесними, що їх публікувала лондонська «Times» за підписом «Нотатки спостерігача». «Зробивши репутацію своєю послідовністю у спробах чесно докопатися до суті, у 1932 р. він написав правду про ситуацію з продовольством, про людей, які запитували: «Чи буде ще коли-небудь у нас суп?»²⁴.

Під час другої поїздки в Україну Гарет Джонс разом з Джеком Хейнцом відвідали нову дамбу на Дніпрі. Під час розмови один із селян сказав їм так: «Комуністи вислали всіх кулаків геть звідси». А один чоловігя в кепі на голові підійшов до них і сказав: «Ми голодуємо. Подивіться, що вони нам дали – нічого! Як ми можемо жити з нічим? Але ми нічого не можемо їм сказати, бо інакше вони вишлють нас. Ми всі дуже страждаємо». Одразу після повернення з СРСР Гарет написав до родини: «Голод практично скрізь. І мільйони вмирають від нього. Я бродив кілька днів Україною, і там не було хліба, у дітей боліли животи, всі коні та корови повиздыхали, й люди також вмирали з голоду. Терор набув нечуваних масштабів»²⁵.

Востаннє (втретє) Гарет Джонс побував в СРСР у 1933 р. Він порушив заборону ОДПУ на в'їзд іноземним журналістам до охопленої голодом України. У березні купив квиток на потяг як приватна особа, що не заборонялося. Маргарет Сіріол Коллі розповіла Д. Дроздовському: «Вийшовши з потягу в Україні, Гарет пройшовся разом із селянами залізничними коліями, розмовляючи про довколишню ситуацію. Він усе занотовував у маленькі щоденники, які наразі я маю, також він занотовував усе, що бачив. Селяни розповідали йому ті самі історії: «Немає хліба. Ми вже не їли хліба більше п'яти місяців. Багато людей помирає. В першому селі вже не лишилось картоплі». Всі вони казали: «Худоба помирає. Ми прогодували цілий світ, але зараз нам самим немає чого їсти. Як нам вижити, коли в нас немає коней? Як нам працювати, коли ми голодні й слабкі? В одному селі весь хліб закінчився два місяці тому,

²³ Дроздовський, Д. (2008). *Гарет Джонс повертається в Україну...*

²⁴ Мейс, Дж. (2003). *Повість про двох журналістів...*

²⁵ Кльосова, О. (2019). *Гарет Джонс наодинці з великою брехнею...*

картоплі також немає, тож залишається їсти лише... корінці». Одна жінка сказала: «Ми чекаємо смерті». «На Півдні 20% населення померло від голоду, – сказав Гарету один молодий робочий. – А в деяких районах померло 50%. Вони знищують нас. Падіння худоби просто катастрофічне. В нас було 200 одиниць скотини. А лишилось шість коней і зовсім трохи корів». «Черги страшні, в них по 7000 осіб. Стають зранку, о третій-четвертій годині, щоби отримати шмат хліба наступного ранку о 7. Дуже холодно. Багато людей померло від холоду». Городяни також не мали хліба. Полишаючи Харків, Гарет побачив бездомних хлопчаків, які помирали від тифу. Це його шокувало»²⁶.

Полишивши Радянський Союз, Г. Джонс 29 березня 1933 р. скликав у Берліні прес-конференцію, на якій публічно заявив про катастрофічний голод в Україні, надрукував низку статей у британських, американських і німецьких газетах. Розголос, якого набули публікації Г. Джонса, викликав у радянського керівництва обурення, проти журналіста було розгорнуто цілу інформаційну війну. Особливо лютував лауреат Пулітцерівської премії Уолтер Дюранті, якому 1929 році Сталін дав ексклюзивне інтерв'ю. Він написав кілька замовних статей, у яких заперечував факти голодних смертей. «31 березня 1933 р. «New York Times» надрукувала на 13 сторінці статтю, яку можна було б вивчати на факультетах журналістики як приклад майстерного лавірування між правдою і брехнею»²⁷. За визначенням М. Маггеріджа, У. Дюранті «найбільший брехун серед журналістів».

Доносячи світові правду про влаштований комуністичним режимом Голодомор в Україні, Гарет Джонс виявив моральну свідомість, мужність, добросовісність, справедливість, совість, милосердя.

Але, на жаль, історія часто буває жорстокою до тих, хто наважується постати проти її цинічних сторінок, проти брутальності, тоталітаризму. 12 серпня 1935 р. Гарета Джонса за нез'ясованих обставин під час подорожі було вбито в Монголії. «Найвірогідніше, його ліквідувало НКВС за особистим наказом Сталіна. Всіма оббреданий і зраджений журналіст-правдолюб не дожив одного дня до свого 30-річчя...»²⁸.

Впродовж останніх років постать Гарета Джонса стає дедалі популярнішою. Польська режисерка Агнешка Голланд зняла про валлійського журналіста фільм «Містер Джонс», який після прем'єрного показу на Берлінському кінофестивалі отримав схвальні відгуки у ЗМІ. Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка заснував почесну відзнаку «Медаль Гарета Джонса», яка започаткована для гідного вшанування та нагородження журналістів, видавців, науковців, меценатів за вагомий внесок у дослідження Голодоморів в Україні, високу професійну майстерність, сприяння відновлення історичної правди про трагічні сторінки минулого українців. Згідно з рішенням Вченої ради Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка 17 вересня 2019 р. першими лауреатами відзнаки стали: Л. О. Івшина – головна редакторка газети «День», ініціаторка і авторка громадських заходів, публікацій та видань про Голодомор в Україні; В. І. Марочко – доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту історії України НАН України, головний

²⁶ Дроздовський, Д. (2008). *Гарет Джонс повертається в Україну...*

²⁷ Мейс, Дж. (2003). *Повість про двох журналістів...*

²⁸ Кльосова, О. (2019). *Гарет Джонс наодинці з великою брехнею...*

науковий співробітник Інституту дослідження Голодомору Національного музею Голодомору-геноциду, голова Асоціації дослідників Голодоморів в Україні, автор дослідження «Енциклопедія Голодомору»; М. В. Прихода – кандидатка філологічних наук, доцент кафедри видавничої справи та редагування Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, ініціаторка і керівниця видавничого проекту «Журналіст Гарет Джонс»; В. І. Сергійчук – журналіст, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії світового українства КНУ імені Тараса Шевченка, автор численних наукових досліджень і публікацій, присвячених Голодоморам в Україні.

«Для того, щоби ми рухалися вперед, щоби Україна мала майбутнє, українці повинні знати правду про своє минуле. Лише правда дає можливість зрозуміти, хто ми, звідки, самоусвідомити себе. І цю правду дати українцям значною мірою можуть саме журналісти, – переконаний завідувач кафедри соціальних комунікацій Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка Юрій Бондар. – Місія журналіста – доносити цю правду до своїх читачів, глядачів, слухачів. Це, власне, і є журналістські стандарти. Таким журналістом був Гарет Джонс, британець валлійського походження, який у 1930-ті роки розповів світові правду про те, що відбувалося в Україні, коли тут усе замовчувалося. Тому відзнака з гаслом «Правда і Честь» має ім'я Гарета Джонса. На наш погляд, саме таким критерієм відповідає діяльність найкращих науковців, дослідників тих трагічних сторінок історії, і цим критерієм відповідає діяльність журналістів газети «День», які своїми публікаціями так само стверджують українство і українську національну ідею»²⁹.

Висновки. Аналіз творчості Гарета Джонса, Малкольма Маггеріджа і Уолтера Дюранті про Голодомор в Україні у 1932 – 1933 роках дає підставу стверджувати, що моральна свідомість керується певною системою норм, оцінок і принципів у журналістській життєдіяльності, які пов'язані з моральними відносинами у суспільстві. Свідченням важливості цієї проблеми у нинішній період російсько-української війни є те, щоби журналістська діяльність ґрунтувалась на засадах правди про українське минуле, сучасне і моральне, життєтвердне прогнозування майбутнього. Журналістська творчість за будь-яких умов має бути чесною, залишатися у силовому полі національних, загальнолюдських цінностей і гуманістичних ідеалів, сприяти формуванню людини як цілісної, морально-духовної, порядної, всебічно розвиненої особистості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бочковський, О. І., Сірополко, С. (1993). *Українська журналістика на тлі доби (історія, демократичний досвід, нові завдання)*, за ред. К. Костева й Г. Комаринського, Мюнхен, 204 с.
2. Братченко, Т. (2014). *За брехню журналістам платять, а за правду розплачуються*, *Слово Просвіти*, 14–20 серпня.
3. Владимиров, В. М. (2003). *Журналістика, особа, суспільство: проблема розуміння: Монографія*, Луганськ: вид-во. СНУ ім. В. Даля, 272 с.
4. *Голодомор 1932–1933 років в Україні: Навч. посібник*, (2012), за ред. С. А. Костя, Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 376 с.

²⁹ Харченко, О. (2019). *Відзнака імені Гарета Джонса...*

5. Дмитровський, З. Є. (2006). *Телевізійна журналістика: Навч. посібник*, Львів, Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 208 с.
6. Дроздовський, Д. (2008). *Гарет Джонс повертається в Україну*, *День*, 31 трав.
7. Житарюк, М. Г. (2008). *Соціокультурна модель журналістики: традиції і новаторство: Монографія*, Простір-М, Львів, 416 с.
8. Здоровега, В. Й. (2004). *Теорія і методика журналістської творчості: Підручник*, 2-ге вид., перероб. і допов. Львів, ПАІС, 268 с.
9. Іванов, В. Ф., Сердюк, В. Є. (2007). *Журналістська етика: Підручник*, 2-ге вид., випр., Передм. В. П. Мостового, Київ, Вища школа, 231 с.
10. Кльосова, О. (2019). *Гарет Джонс наодинці з великою брехнею*, *День*, 30–31 серпня.
11. Лизанчук, В. В. (2015). *Психологія мас-медіа: Підручник*, Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 420 с.
12. Маггерідж, М. (2018). «Найгірший голод я бачив, безсумнівно, в Україні», *Універсум*, № 11-12, с. 44-47.
13. Мейс, Дж. (2008). *Ваші мертві вибрали мене*, за заг. ред. Л. Івшиної. Київ, ЗАТ «Українська прес-група», 672 с.
14. Мейс, Дж. (2003). *Повість про двох журналістів: Уолтер Дюранті, Гарет Джонс і Пулітцерівська премія*. *День*, 16 липня.
15. Михайлин, І. Л. (2011). *Основи журналістики: Підручник*, 5-те вид. перероб. та доп, Київ, Центр навчальної літератури, 496 с.
16. Сербенська, О. А., Бабенко, В. В. (2007). *Основи телетворчості: практикум*, Львів, ПАІС, 112 с.
17. *Словник інішомовних слів* (1977). Київ, 775 с.
18. Харченко, О. (2019). *Відзнака імені Гарета Джонса*, *День*, 27-28 вересня.
19. <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/30432/> (дата перегляду 30 вересня 2019)
20. www.rozum.org.ua/index.php?a=term&d=22&t=363 (дата перегляду 1 жовтня 2019)

REFERENCES

1. Bochkovskyi, O. I., Siropolko, S. (1993). *Ukrainska zhurnalistyka na tli doby (istoriia, demokratychnyi dosvid, novi zavdannia)*, за ред. К. Kosteva у Н. Komarynskoho, Мiunkhen, 204 s.
2. Bratchenko, T. (2014). *Za brekhniu zhurnalistam platiat, a za pravdu rozplachuiutsia*, *Slovo Prosvity*, 14–20 serpnia.
3. Vladymyrov, V. M. (2003). *Zhurnalistyka, osoba, suspilstvo: problema rozuminnia: Monohrafiia*, Luhansk: vyd-vo. SNU im. V. Dalia, 272 s.
4. *Holodomor 1932–1933 rokiv v Ukraini: Navch. posibnyk*, (2012), за ред. S. A. Kostia, Lviv, LNU imeni Ivana Franka, 376 s.
5. Dmytrovskyi, Z. Ie. (2006). *Televiziina zhurnalistyka: Navch. posibnyk*, Lviv, Vydavnychiy tsentr LNU imeni Ivana Franka, 208 s.
6. Drozdovskyi, D. (2008). *Garet Dzhons povertaietsia v Ukrainu, Den*, 31 trav.
7. Zhytaryuk, M. G. (2008). *Social and Cultural Model of Journalism: traditions and innovations: Monograph*, Prostir-M, Lviv, 416 p.
8. Zdoroveha, V. I. (2004). *Teoriia i metodyka zhurnalistykoï tvorchosti: Pidruchnyk*, 2-he vyd., pererob. i dopov. Lviv, PAIS, 268 s.

9. Ivanov, V. F., Serdiuk, V. Ye. (2007). *Zhurnalistska etyka: Pidruchnyk*, 2-he vyd., vypr., Peredm. V. P. Mostovoho, Kyiv, Vyshcha shkola, 231 s.
10. Klosova, O. (2019). *Garet Dzhons naodyntsi z velykoiu brekhneiu*, *Den*, 30–31 serpnia.
11. Lyzanchuk, V. V. (2015). *Psykhohiia mas-media: Pidruchnyk*, Lviv, LNU imeni Ivana Franka, 420 s.
12. Maggeridzh, M. (2018). «*Naihirshyi holod ya bachyv, bezsumnivno, v Ukraini*», *Univer-sum*, № 11-12, S. 44-47.
13. Meis, Dzh. (2008). *Vashi mertvi vybraly mene*, za zah. red. L. Ivshynoi. Kyiv, ZAT «Ukrainska pres-hrupa», 672 s.
14. Meis, Dzh. (2003). *Povist pro dvokh zhurnalistiv: Uolter Diuranti, Garet Dzhons i Pulittserivska premiia*. *Den*, 16 lypnia.
15. Mykhailyn, I. L. (2011). *Osnovy zhurnalistyky: Pidruchnyk*, 5-te vyd. pererob. ta dop, Kyiv, Tsentr navchalnoi literatury, 496 s.
16. Serbenska, O.A., Babenko, V. V. (2007). *Osnovy teletvorchosti: praktykum*, Lviv, PAIS, 112 s.
17. *Slovnyk inshomovnykh sliv* (1977). Kyiv, 775 s.
18. Kharchenko, O. (2019). *Vidznaka imeni Gareta Dzhonsa*, *Den*, 27-28 veresnia.
19. <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/30432/> (data perehliadu 30 veresnia 2019)
20. www.rozum.org.ua/index.php?a=term&d=22&t=363 (data perehliadu 1 zhovtnia 2019)

**MORALITY AND IMMORALITY IN JOURNALISTIC WORK
(AT THE EXAMPLE OF GARETH JONES, MALCOLM MUGGERIDGE
AND WALTER DURANTY)**

Roksoliana Bilous

*Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chuprynky Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine*

e-mail: roksabilous@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-4666-0931>

The author characterized the essence, features, functions, norms of morality and immorality. Morality is one of the forms of social and personal consciousness. Morality does not exist beyond consciousness. Moral consciousness is consciousness, which is guided by a certain system of moral norms, evaluations and principles in human life. Moral consciousness is divided into individual and social.

Morality performs the following functions: regulatory, communicative, cognitive, educational and orienting. The norms of moral consciousness are integrity, conscience, truth, justice, honesty, brotherhood, peacefulness, hard work, freedom of love, deep faith in the human ideal – happiness. Immorality – a conscious disregard for moral norms and values. Immoral persons often are cynical. Journalist materials by the New York Times correspondent Walter Duranty were full of false and cynism. He constantly stressed that famine in Ukraine does not exist that these are inventions of dishonest people who does not like communists. During the Holodomor in Ukraine, English journalist Malcolm Muggeridge also visited Ukraine. He saw dying villages and wrote about it in the newspapers «The Manchester Guardian» and «Morning Post». The truth about the crime of starvation of millions of people in Ukraine in 1932-1933 also wrote the British journalist Gareth Jones. His publications caused anger at the leadership of the USSR. Against him was launched information war. Especially raged Pulitzer Prize winner Walter Duranty. He denied the facts of death from hunger, accused Jones of falsifying. Actually, by the definition of Muggeridge the greatest liar among journalists was Walter Duranty.

Key words: moral, moral consciousness, immorality, Holodomor, journalistic creativity, good and evil, truth.